Фицик Л. А.,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри всесвітньої історії та методик навчання
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

Фицик І. Д.,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії та суспільних дисциплін
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м.Умань, Черкаська область, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ВИКЛИКИ ДЯ УКРАЇНИ

На сьогодні багато країн світу живуть в епоху великих трансформацій, коли швидко змінюється етнічна структура населення. Це пов'язано як з масшабами міграційних процесів, так і з явищами, що відбуваються в межах окремих регіонів. Міграцію варто розглядати як закономірний наслідок розвитку інтеграційних процесів, необхідну передумову становлення міждержавного ринку праці.

Наприкінці XX ст. міжнародна міграція стала однією із складових процесу глобалізації світової економіки. Вона охоплює практично всі країни і континенти. Формування глобального ринку праці є результатом зростання міжнародної мобільності трьох основних факторів виробництва - інформації, капіталу та праці. Зростання обсягів міжнародної міграції відбувається не тільки внаслідок глобалізації, але є й однією з основних рушійних сил цього процесу. Сьогодні можна говорити про глобальні зміни світового міграційного порядку [3] .

Враховуючи важкі наслідки світової фінансово-економічної кризи, значна кількість розвинених країн відчуває погіршення ситуації на внутрішньому ринку праці, коли зростає рівень безробіття, підвищується навантаження на держбюджет. За цих умов уряди країн переглядають свою міграційну політику, намагаючись обмежити доступ на внутрішній ринок низькокваліфікованої іноземної робочої сили, щоби дати можливість працевлаштуватися національній робочій силі.

У XXI столітті темпи зростання міграції збільшилися, а міграційні потоки стали більш різноманітними. За даними статистики ООН 232 млн. осіб, або кожний тридцятий житель планети, проживають на території не тієї країни, в якій народилися. У 2014 році у доповіді ООН повідомялося, що загальне число міжнародних мігрантів у світі становило 232 млн. осіб - це приблизно 3, 2 % населення Землі [2]

Уряди багатьох країн в останні роки посилили увагу до проблем як залучити в свої країни необхідні їм категорії мігрантів, і в той же час обмежити в'їзд небажаних. Це вплине на структуру й динаміку міграційних потоків.

Україна приймає активну участь в міжнародній міграції робочої сили. Реалії сьогодення змушують українців шукати гідну роботу за межами нашої країни. Вплив економічної кризи в Україні на міграцію та мігрантів простежується за кількома напрямами. По-перше, це зростання безробіття серед тих, хто перебуває за кордоном та обмеження можливостей для прибуття нових мігрантів на батьківщину; по-друге – зменшення обсягів переказів заробітків мігрантів на батьківщину; по-третє – погіршення умов праці, посилення дискримінації мігрантів.

Потоки трудових міграцій з нашої країни мають зовні чітку географічну спрямованість – переважно вони здійснюються до найближчих або більш віддалених країн, але з привабливими умовами. Найбільшу участь у них приймає економічно активне населення. Жителі України працюють переважно у Польщі, Чеській республіці, рідше - в Італії, Португалії, Іспанії, Данії, Фінляндії, Канаді, США.

Результати вибіркових обстежень свідчать про циклічний та сезонний характер трудових міграцій. Як правило сферами прикладання праці є будівництво, у якому задіяні чоловіки, сільське господарство (чоловіки та жінки), а жіноча праця найбільш широко використовується у домашньому господарстві у якості домашніх прислуг. Мігранти використовуються на найпростіших роботах, які не вимагають високої кваліфікації і за яку отримують невисоку платню. Однак, незважаючи на це, їхній заробіток втричі вищий, ніж у середньому на одного штатного працівника, зайнятого в економіці України [1].

Вихідців з України високо цінують роботодавці на Заході. Наприклад, не дивлячись на складні умови існування ринку праці у Великобританії в умовах світової фінансово - економічної кризи, звільняти українців британці не збиралися, пояснюючи це тим, що українці працелюбні, толерантні у випадках виконання термінової роботи, відповідальні й згодні працювати за відносну невелику заробітну платню [4, С. 47].

Наша країна приймає активну участь у міжнародній міграції робочої сили переважно як держава-експортер, хоча кількість іноземних громадян, які працюють в Україні, теж зростає. Це, безумовно, виклик для країни.

Мінімізація наслідків фінансово-економічної кризи у сфері міграції та використання позитивного потенціалу пов’язаних з нею змін вимагають ретельно розроблених дій. Насамперед вони мають бути спрямовані на соціально-економічну інтеграцію мігрантів, які повертаються. Враховуючи безробіття, найоптимальніший шлях – розвиток самозайнятості. Він потребує адресних заходів, націлених на заробітчан, мета яких – забезпечення умов для ефективного використання зароблених за кордоном коштів в інтересах економічного розвитку України. Доцільно розробити державну та місцеві (для регіонів, охоплених інтенсивними міграціями за кордон) програми, спрямовані на заохочення повернення мігрантів на батьківщину, створення нових робочих місць, розвиток малого бізнесу, у т.ч. і за рахунок коштів, зароблених громадянами за кордоном. До розробки програм повернення можна було б залучати країн-реципієнтів української робочої сили, зарубіжну технічну допомогу та кредити.

Для зменшення негативних наслідків кризи у сфері трудової міграції за кордон варто було б сприяти зростанню внутрішньої мобільності трудових ресурсів як альтернативи зовнішній міграції і як засобу працевлаштування мігрантів, які повертаються з-за кордону.

Проаналізувавши та систематизувавши моделі зарубіжної міграційної політики, в Україні слід використати позитивний досвід зарубіжних країн з розвитку міжнародної співпраці у міграційній сфері, зокрема такі важливі його елементи як спрощення процедури

в'їзду та працевлаштування кваліфікованих фахівців, які є дефіцитними на ринку праці; розробка обгрунтованих програм відбору іммігрантів, розробка системи квот щодо в'їзду до країни, заснованої на можливостях адаптувати певну кількість мігрантів, економічних інтересах та демографічних розрахунках; створення моніторингу міграційної сфери та доступної інформаційної бази.

Особливо актуальною в умовах євроінтеграції нашої держави є розробка заходів, що регулюють міграційні потоки, боротьбу з нелегальною міграцією, інтеграція іммігрантів у приймаюче суспільство.

Таким чином, уже вкотре виклики міграційної ситуації підтверджують необхідність активної державної політики в цій сфері, яка б забезпечувала захист інтересів і мігрантів, і суспільства в цілому.

Міграційна політика України має опиратися на міждержавні угоди з країнами, які є потенційними користувачами нашої робочої сили. Основними завданнями української держави є: забезпечення та створення для населення необхідних соціально-економічних умов, повернення трудових мігрантів в Україну, де потрібні соціально-активні громадяни та висококваліфіковані працівники, створення нових робочих місць, здійснення програм благоустрою та розвитку регіонів, захист прав громадян, які працюють за кордоном.

Список літератури:

1. Бахчеванова Н.В. Міжнародна міграція робочої сили в умовах глобалізації. URL: http://fkd.org.ua/article/ viewFile/29084/26166.
2. Міграція населення. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://pidruchniki.ws/1376112038581/rps/migratsiya_naselennya.
3. Сучасні міграційні процеси: світові тенденції, європейські та українські особливості. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2007 / 69-56-19.pdf .
4. Танасієнко Н. П., Лабунець В. О. Міжнародна міграція робочої сили в умовах глобалізації. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Київ, 2018, Вип. 3 (14). С.44-48.